

Budapestre vonatkozó ujságcikkek

Osztályozás

Tárgy

81

Hely

Idő

"1920"

Személy

Szerző:

Figyelő

Cím:

"Pesti irodalom"

Forrás:

Urradat

Bp.
(Helv)

1920. II 17
(Idő)

(Köt. v. füz.)

Közp. nyomt.

„Pesti” irodalom.

Írta: Figyelő.

A nyocvanas évek végétől kezdve a mai napig terjedő időszakra a magyar irodalom legszomorubb nemzetietlen korszakának fogja nevezni az irodalomtörténet. A zsidófajiság ütötte rá bélyegét erre a korszakra. A bevándorló zsidó, aki a Kárpátok lejtőjén leereszkedve, hitsorsosainál a törvényes szokássá vált nedvét (adományt) gyűjtögette, hogy új hazájában meggazdagodásának alapjait lerakja, mindjárt megérezte már Sztropkón, hogy egy hatalmas érdekszövetkezet tagja. A bankok, a kereskedelem megkaparintása után a sajtóra vetették magukat teljes tervszerűséggel, hogy azután az irodalomra és művészeire is rátegyék kezüket. Az öreg Wodianer Lajos, Kossuth nyomdásza, ki maga is zsidó kiadó volt, még így nyilatkozott: *A zsidónak a toll a hátára, de nem a kezébe való.* Ő maga nem is tűrt egy zsidót se irodalmi vállalatnál. De mindez nem akadályozta meg a zsidó fajt, hogy a lapoknál villámgyorsasággal el ne foglalják helyöket. Másfajta ujságíró már ritkaság számba kezdett menni. Történet pedig ez annak felismerése után, hogy a magyar irodalom és művészet már nemcsak koplalást és legfeljebb fényes temetést nyújthat, mint a régi nemzeti apostolirok. Lakatos László meg is írta egyik brilliáns tárcájában: *Istenem őt sort kapni az irodalom történetben, mint Baróti Szabó Lajos és koplalni Fény, ragyogás, hódolat kell nekem...* Az ilyen lángészre nézve mellékes, hogy Baróti Szabó Lajos bizony *Dávidnak* hívtákl Szomorj Dezső király öntudattal ül le darabja előadásá előtt s leereszkedően várja a hódolatot. Kiss József széjjeinél Pósa Lajos radnóti kis házában, ahol minden magyar a tulipános ládáig, a kamráig. „Milyen egyszerűség, Pósa, — mondja iskolatársának — jernálam, ott minden csupa fény, ragyogás, süppedő szőnyeg.” Ki tehet róla, ha a pénz és az ész a zsidóknál van, ez a magyarázat mindezekre.

Szóval bekövetkezett a magyar irodalom rohamos elfoglalása részvénytársasági és takarékpénztári alapon. A részvények ugyanis a kezökben voltak kömnyü volt nekik megszerezni. Megkerültek a szűk séges diszkeresztény írók is, mint amott a disz igazgatók. No, de hát ezek legalább igazi, tehésgok voltak, de verebek bujtak szárnyaik alá és megkezdődött a magyar irodalom tervszerű, üzleti felendítése. Legelső dolog volt természetesen a régi „hülye” felfogás kiirtása. A magyar történelem nemcsak hagyományok, szerintök neveltséges ódsísgok és rablólovagok dicsőítése, a régi nagy magyar írók ostoba kontárok. Jókai Mór ragyogó regény meséi „agylágyulásos kitalálások”. Kiss József a kérdi Pósa Lajostól, mikor a rimaszombati Tompa ünnepélyre hívja: *„De hát voltaképpen ki is az Tompa?”* Makai Emil nekem próbálta megmagyarázni, hogy *„Arany János oly tehetségtelen parasz*

akkt manapság csak eggnéhánu tanárától előbűitott tanuló olvas.” A társaságban jelen volt Pósa Lajos is. Szerencséjére Makai költő urnak, hogy nem hallotta ezt a kijelentését. Ezek az emberek a művelt nyugatra mertek hívkozni, a francia dekadens lyrára, holott ez csak a nemzetből milliókkal, meg milliókkal dédelgetett Budapest aszfalt- és kavéházi posványának mocsárvirága volt. E tárgyhoz méltó a nyelv, a rettenetes könyvelői és budapesti mekegés. Hogy a maguk beszédének kiválóságát jobban elismertessék, a magyar nyelvet *turócsuszának, pörköltösnek* jelentették ki, *amin ósdi, dohos emberek irnak és beszélnek.* Hivatkozhatom Perzson Kálmánra is, aki többször kijelentette, hogy a népszínművet irigységből ölte meg az a felcseperedett sajtó, mert az új *„nagy és nagyszerű magyar írók”* ívet irni nem tudtak. Így jött a Grün Lili, a Bernát bácsik, Timár Lizák világa a Vigszínház malacságaival együtt. Ezekkel vándoroltak ki a külföldre és az odaváló művelt közönség szédelegve nézte *„a magyar erotikát”* s *„a magyar erkölcsöket”*.

Lengyelországban az értelmiség egyenesen a zsidók rovására írja fel az ország régi felosztását. Jogosan-e, ennek a fejtegetése nem ide tartozik. De általános ismert e lengyel közmondás: *Lengyelország a parasztok pákka, a zsidók mennyország.* De ott a lengvelség lelkére nem feküdehet rá a zsidóság; irodalma hazafiak kezében maradt, még is határtalan gyűlölet lángolt fel a lengvelek között ellenök. Nálunk a magyar nyelv és a magyar nemzeti öntudat megrendítésével még nagyobb bűn terheli lelköket. Legszentebb érzéseiben meggyengült nemzet szinte ájultan engedett a bolsevikigazuralomnak, s még ma se ocsudik fel aléltságából.

Éppen azért van nagy jelentősége Pósa Lajos költői pályafutásának. Mindenesetre érdeme Wolfner Józsefnck, hogy Pósat Szegedről felhozta. Nem is taglaljuk mennyi volt ebben az üzleti számítás, mennyi a nemzeti érzés! Pósa Lajosnak fel kellett jönnie a legfőbb ideje volt, hogy itt teremjen, mert Budapestén már ilyen verseket írtak a gyermekeknek:

Ha egy idegen ur bejön,
Ugy néz reá, mint egy ma...

Nékiüle a nemzet jövője, virága is meglett volna mélelvezve, mérgezve. Néhány lelkes társával együtt ő volt a szikla, amit az akkori magyar irodalom pocsolyájának szennyes áradata nem tudott elmosni. Egymásután megjelenő verses kötetek, gyönyörű dalai, emelvek közül legalább négyszáz a nép számára került. *Édes anyám* című kötele, tanítása, példája, éleven tiltakozás volt e nemzetölő támadás ellen. És érzéséről nemcsak versekben, hanem 1904-ik évben Debrecenben egy beszédében is tanubizonyosságot tett. A nemzet öntudatlanul is megismerte benne tiltakozó lelkiismeretét, oly szerellett vette körül hűlőben is értékes egvéniségét, hogy népszereűség dolgában kevés hozzáfogható íróról tud a mi történetünk. Budapestén, vidéken egyfor-

mán becézték. Az ő szárnyai alatt nőttek meg a jövő részére azok a magyar költők és írók, akik a nemzeti szellem szent kultuszát legalább átadták a jövő nemzedéknek. Az a tábor, amit a gyermekszegregben nevelt a hazának, még csak ezután fog szerepelni a közéletben s Magyarország újjászületésének nagy munkája az ő vállukra fog nehezułni.

A költői érdemen felül ez a nagy jelentősége Pósa Lajos működésének. Mint a nemzet hasonló íróinak, szintén hasonló jutalom járt ki neki is. Páratlan termékenység mellett, ami kis jövedelme volt, azt is szívvel elosztogatta többnyire szegény író társai között. Hanem az íróknak adott szokásos fénves temetéséből neki kétszer is kijutott. Először, mikor részére azt az óriási méretű fénves jubileumi ünnepeket rendezték a Városligetben, amikor fázósan üldögélt ott, lába letakarva kendővel, ő maga pedig révetegül nézett széjjel s a nagy pompa után összeesett. Utja már csak a szanatóriumba vitte, s onnan hamarosan ki a temetőbe. Világos perceiben gyötrődött, mi lesz feleségével, aki nemcsak költő társa és munkatársa, de leírhatatlanul odaadó ápolója is volt. Lehetetlen, lehetetlen. — Mondozta maga elé tekintve. — hogy annak a feleségét, aki annvit dolgozott, elhagvják... " Mily csalóka reménység! A radnóti gyászkiüldöttség megvendégelése után a hű feleségnek egy korona maradt a zsebében. Az ugynevezett nemzeti ajándék nevetségesen csekély összegre zsugorodott össze. „No de fénves temetése volt!”

A nemzeti feledékenységhöz tartozik az is, hogy a görög-keleti szerb temető mellett jelölték neki díszsír helyet. Felesége hiába kérte, hogy mellette egy helyet tartsanak fel számára, ha másért nem, azért, hogy síremlékét kellő téségen felállítani lehessen. Nem teljesítették e kérését; mellé temettek valakit. Ott már semmiféle emlék felállításáról szó nem lehet. De azt se engedték meg, hogy felesége saját költségén más terebebb helyre vitethesse hamvait. Práter-utca 9-ik szám alatt lakott utóljára, innen vitték elaléltan a szanatóriumba. Az a kérés se teljesült, hogy bécsi hangzásu utca nevéf Pósa Lajos nevével cseréljék fel. Bizony a nagy feledékenység árad el a mi fejünk felett!

Azonban Ady Endrét Jókai Mór mellé temették! Bizony minden igaz ember örül a magyar író megtiszteltetésének. Nem is ez ellen szólok fel, csak a kétféle mérték kényszerít bennünket az igazság elmondására. Ezt a bizonyosan költői tehetséggel megáldott íróf éppen a fentemléített nemzeti lelket megrontó irány tette tönkre. Ady diszkereszténye lett e zsidózó, nemzetközi tábornak, mikor ezek aztán nagy lángésznek kürtölték ki, iparkodott teljes erejével a kedvökre jární, erőlködésében, utánzó, beteges ösztöne eltorzították költészetét. Hol áll Ady Endre nemzeti költőink szent fájdalomától. Ha egy pár szép költeményét élvezni akarjuk, fertőn kell ágázolnunk. Hogy a magyarság ellen mily nagyot vétett, azt az bizonyítja a legjobban, hogy a kommun legjellegzetesebb alakjai ünnepezték a legodaadóban. Ostorcsapás a nemzetre, hogy halottak napján sírjára érzelmeit nagyon is eláruoló kéz vörös szallagot tett. Szörnyűség még

el is gondolni, hogy Jókai Mór hamvaihoz közel ilyen jelvény éktelenkedhetett! A korszakot és irányát híven szolgáló egyik aethetikus kommunista hallgatóságának be merte adni azt a bölcsességet, hogy Ady Endre, ahol érthetetlennek látszik, ott is mérhetetlen perspektívákat nyújt olvasóinak és ő a világ legnagyobb lyrikusa.

Jókai Pósa Lajost mindig fiamnak szólította, nagy gyönyörűsége volt költeményeiben. Saját legsikerültebb mellszobrával ajándékozta meg. Mikor *Edes anyám* című kötete megjelent, így üdvözölte: „Petőfi csak készült rá, hogy egy kötet verssel ünneplj meg édes anyját, te megtetted. Aldjon meg az Isten!”

Mindamellelt Adyt és Jókait össze akarja forrasztani ez az irány és a komun. Nem lehet!